

Улюкаев В.Х. Земельные отношения и механизм их регулирования. - М.: Знание, 1991. - 48 с. 13. Гуцуляк Г. Д. Земельно-ресурсний потенціал Карпатського регіону. -Л.: Світ, 1991. - 152 с. 14. Карнаухова Е.С. Дифференциальная рента и экономическая оценка земли // Вопросы методологии и опыт исследования. - М: Экономика, 1977. - 256 с. 15. Маркс К., Энгельс Ф. Немецкая идеология // Соч. - 2-е изд.- Т.3.- С. 7-544. 16. Экономика, организация и планирование сельскохозяйственного производства / В.А. Добрынин, П.П. Дунаев, М.Н. Громов и др.; Под ред. В.А. Добрынина: Учеб, пособие.- 2-е изд., перераб. и доп.- М.: Агропромиздат, 1987.- 271с. 17. Про земельну реформу: Постанова Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 10. - Ст.100. 18. Про форми власності на землю: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 18. - Ст.225. 19. Про власність: Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1991. - №20. - Ст. 249.

Кошкалда И.В.

ИСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ

Рассмотрены этапы развития земельных отношений в Украине и показана их связь с изменением и развитием общественно-экономических отношений.

УДК 330.14.43(047)

В.Г. Крячко

Кіровоградський національний технічний університет

ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА КАПІТАЛОМ

Досліджено рівень забезпечення сільського господарства основним та оборотним капіталом. Визначено роль регіону в розвитку галузі, його проблеми та напрямки їх вирішення.

Постановка проблеми. Розвиток будь-якого явища залежить від наявності певних умов. Виробництво продукції сільського господарства пов'язано з використанням різних ресурсів - трудових, земельних, матеріа

льно-технічних, фінансових. Отже, розвиток сільського господарства значною мірою визначається його виробничими можливостями.

Поняття виробничих можливостей в економічній літературі у дореформений період конкретизувалися з виробничим потенціалом. Дослідження проблем сутності, виміру, використання виробничого потенціалу здійснені в 90-х роках. Виробничий потенціал визначався як грошова оцінка землі, трудових ресурсів, основних і оборотних засобів. У зв'язку з переходом до ринкової економіки виробничий потенціал трансформувався в сукупний сільськогосподарський капітал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку сільського господарства присвячено праці П.Т. Саблука [1,2,3], М.І. Кісіля [4], В.В. Юрчишина [5] та інших вчених.

Незважаючи на широке висвітлення у фахових виданнях, не досить вивченими є регіональні аспекти даної проблеми. Актуальність саме регіональних досліджень обумовлена, по-перше, тим, що сільське господарство України ще й досі не пододало економічної кризи; по-друге, регіони України дуже різняться за природно-кліматичними та економічними умовами господарювання, і це необхідно враховувати при визначенні економічної політики держави.

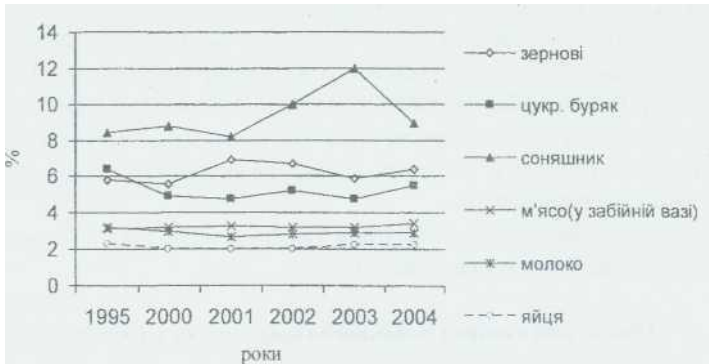
Метою даної статті є оцінка та визначення проблем забезпеченості капіталом сільського господарства Кіровоградської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Випуск товарної продукції сільського господарства в області у 2004 р. склав 30,0 % від загального обсягу. У загальному випуску сільськогосподарської продукції країни Кіровоградська область посідає десяте місце, частка виробленої нею продукції становить 4,32 % [6].

Питома вага Кіровоградської області у виробництві окремих видів сільськогосподарської продукції України зростає (рис.1).

Забезпечення сталого розвитку сільського господарства можливе лише за наявності достатнього обсягу капіталу та створення умов його нормального функціонування.

Вартість основного капіталу в сільському господарстві має чітку тенденцію зниження як по Україні, так і в Кіровоградській області (табл.1). Середньорічний темп зниження основного капіталу сільськогосподарських підприємств Кіровоградської області протягом 1996-2004 рр. становив 25,4 %, тобто його вартість щороку зменшувалася в середньому на 348,1 млн грн.

Рік і. Питома вага Кіровоградської області у виробництві сільськогосподарської продукції України

Основною причиною скорочення основного капіталу є знос наявних основних засобів, які у сільському господарстві майже не відновлюються. Це обумовило зменшення концентрації основного капіталу та забезпеченості ним сільськогосподарських підприємств. На 1 га сільськогосподарських угідь в Україні припадає 1015 грн., а середнє сільськогосподарське підприємство забезпечене 3240 тис. грн. основного капіталу.

Таблиця /

Основний капітал сільського господарства у 2000 - 2004 рр.

Показник	2000	2001	2002	2003	2004
Необоротні активи, млн грн Україна	47710	40091	35726	33063	34402
Кіровоградська область У тому числі:	1529	1267	1147	1008	1085
на 1 га с.-г. угідь, грн Україна	1141	959	855	962	1015
Кіровоградська область	1066	876	802	720	794
на одне підприємство, тис. грн:					
Україна	3625	3128	3023	3224	3240
Кіровоградська область	3267	2731	2791	2866	2855
на одного працюючого, тис. грн: Україна	20	19	20	23	29
Кіровоградська область	16	17	18	20	26

* Визначено станом на кінець року.

Показник капіталоозброєності працівників сільського господарства по Україні у 2004 р. порівняно з 2003 р. зріс на 26,1 %. По Кіровоградській області впродовж останніх років цей показник зростав, так у 2004 р. - він збільшився на 30,0 % порівняно з 2003 р. Вартість основного капіталу, що припадає на одного працівника, зросла внаслідок зменшення кількості працівників, зайнятих в сільському господарстві, тому не характеризує якісні зрушення у сільському господарстві.

Вартість оборотного капіталу як в Україні загалом, так і в Кіровоградській області щорічно зростає (табл.2).

Таблиця 2

Оборотний капітал сільського господарства у 2000-2004 рр/

Показник	2000	2001	2002	2003	2004
Оборотні активи, млн. грн.					
Україна	17357	20493	19851	22540	26442
Кіровоградська область у тому числі:	617	802	689	847	970
- на 1 га с/г угідь, грн. Україна	415	490	475	656	780
Кіровоградська область	430	555	482	605	710
- на одне підприємство, грн.: Україна	1319	1599	1679	2198	2490
Кіровоградська область	1318	1729	1676	2224	2552
- на одного працюючого, грн.: Україна	7013	9617	11190	15696	22523
Кіровоградська область	6780	10693	10600	16614	23091

* Дані на кінець року.

Винятком є лише 2002 рік, у якому відбулося незначне зменшення вартості оборотного капіталу, що пов'язано з несприятливими природно - кліматичними умовами цього року.

Рівень концентрації капіталу у Кіровоградській області протягом досліджуваного періоду був близький за значенням до середнього по Україні: вартість оборотного капіталу з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь у 2004 р. становила відповідно 780 грн та 710 грн. У 2004 р. даний показник по Україні до 2003 р. зріс на 18,9 %, до 2000 р. - на 87,9 %, а в Кіровоградській області - 17,4 % і 65,1 %.

Пересічне сільськогосподарське підприємство України у 2004 р. мало 2490 грн оборотного капіталу, а Кіровоградської області - 2552 грн. Динаміка показника забезпеченості оборотним капіталом сільськогосподарських під

приємств характеризується такими тенденціями: по Україні спостерігається зростання до 2000 р. на 88,8 %, в Кіровоградській області -93,6%.

Капіталоозбросність сільськогосподарських робітників у Кіровоградській області в останні два роки перевищує середній по Україні рівень. На одного працівника сільського господарства в Україні у 2004 р. доводилося 22,5 тис. грн оборотного капіталу, а в Кіровоградській області - 23,1 тис. грн.

Висновки. Забезпеченість оборотним капіталом сільськогосподарських підприємств області зростає. Це обумовлено нарощуванням обсягу виробництва, оскільки основну частину оборотного капіталу складають запаси, які значною мірою формуються за рахунок власної сільськогосподарської продукції.

Рівень забезпеченості основним капіталом в області дуже низький, значно гірший за відповідний показник по Україні. Зважаючи на місце регіону в забезпеченні країни продуктами харчування така тенденція в подальшому може вплинути на загальний стан продовольчого ринку в країні. Тому першочерговим завданням розвитку галузі в Кіровоградській області є досягнення достатнього рівня забезпечення сільськогосподарською технікою, що одночасно покращить показники технічної оснащеності, стану основних засобів та забезпеченості основним капіталом.

Кіровоградська область займає значну позицію у становленні продовольчої безпеки країни, це вимагає більшої уваги владних структур до вирішення проблем в її аграрній сфері.

Бібліографічний список. 1. Саблук П.Т. Структурно-інноваційні зрушення в аграрному секторі України як фактор його соціально-економічного зростання // Економіка АПК. - 2004. - № 6. - С. 2-8. 2. Саблук П.Т. Основні напрямки розроблення стратегії розвитку агропромислового комплексу в Україні // Економіка АПК. - 2004. — № 12. - С. 3-15. 3. Саблук П.Т. Розвитку АПК - надійність і стабільність// Економіка АПК. - 2005. — № 4. - С. 11-16. 4. Кісіль М.І. Про необхідність усунення міжгалузевих диспропорцій з метою інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства // Наук. пр. Кіровоград, нац. техн. ун-ту: // Екон. науки. Вип. 6 / КНТУ. - Кіровоград, 2004, С.226-234. 5. Юрчишин В.В. Сільські території як системоутворюючі фактори розвитку аграрного сектора економіки // Економіка АПК. - 2005. - № 3. - С. 3-10. 6. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку // Ін форм.-аналіт. зб. - Вип. 6/ За ред П.Т. Саблука та ін. - К.: ІАЕ УААН, 2003. - С. 234. 7. Статистичний щорічник України / За ред. О.Г. Осауленка. — К.: 2004. - 663 с. 8. Статистичний щорічник Кіровоградської області / За ред. Н.П. Моторної. - 2004. - 605 с.